

Univerzita Hradec Králové

Ústav sociální práce

Xenofobie vůči Romům na sociálních sítích

Bakalářská práce

Autor: Zuzana Prosová
Studijní program: B6731 Sociální politika a sociální práce
Studijní obor: Sociální práce
Vedoucí práce: Mgr. Miroslav Kappl, Ph.D.

Zadání bakalářské práce

Autor:	Zuzana Prosová
Studium:	U13192
Studijní program:	B6731 Sociální politika a sociální práce
Studijní obor:	Sociální práce
Název bakalářské práce:	Xenofobie vůči Romům na sociálních sítích
Název bakalářské práce AJ:	Xenophobia against Roma on social networks

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Bakalářská práce se zabývá xenofobií vůči Romům na sociálních sítích. Cílem bude zmapovat a popsat rasistické projevy na sociální síti Facebook. Teoretická část se zabývá přiblížením základních pojmů týkajících se romské komunity a sociálních sítí. Praktická část je zaměřena na druhy sdělení a zjišťuje, která témata vyvolávají největší ohlasy. Zvolené metody a techniky: kvalitativní výzkumná strategie, obsahová analýza dokumentů.

ŘÍČAN, Pavel. S Romy žít budeme - jde o to jak. Praha: Portál, 2000. ŠIŠKOVÁ, Tatjana. Výchova k toleranci a proti rasismu. Praha: Portál, 2008. URBAN, Lukáš, Josef DUBSKÝ a Karol MURDZA. Masová komunikace a veřejné mínění. Praha: Grada Publishing, 2011.

Garantující pracoviště:	Katedra sociální práce a sociální politiky, Ústav sociální práce
Vedoucí práce:	Mgr. Miroslav Kappl, Ph.D.
Oponent:	Mgr. et Mgr. Radka Janebová, Ph.D.
Datum zadání závěrečné práce:	4.12.2014

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Mostě dne 27. 2. 2017

Zuzana Prosová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu práce Mgr. Miroslavu Kapplovi, Ph.D. za cenné rady a odborné vedení práce.

Abstrakt

PROSOVÁ, Zuzana. *Xenofobie vůči Romům na sociálních sítích*. Hradec Králové, 2016. Bakalářská práce. Univerzita Hradec Králové, Ústav sociální práce. Vedoucí práce: Mgr. Miroslav Kappl, Ph.D.

Bakalářská práce pojednává o xenofobii vůči Romům na sociálních sítích. V práci se zabývám definováním základních pojmů, které jsou s rasovou diskriminací spojené. Nastíním historický vývoj romského obyvatelstva, který je důležitý pro pochopení této minority. Ve třetí části se v krátkosti věnuji pojmu multikulturní výchova. Na závěr práce se zaměřuji na pojem sociální síť a Facebook. Popisuji jejich vývoj a fungování. Podívám se také, jaké nebezpečí zde hrozí a jak se proti němu můžeme bránit. Poté následuje metodická část, ve které je popsán provedený výzkum. Hlavním cílem práce je zmapovat a popsat rasistické projevy na sociální síti Facebook. Za účelem naplnění hlavního cíle byla jako zvolená výzkumná metoda použita obsahová analýza.

Klíčová slova: xenofobie, Rom, sociální síť, Facebook

Abstract

PROSOVÁ, Zuzana. *Xenophobia against Roma on social networks*. Hradec Králové, 2016. Bachelor Degree Thesis. University of Hradec Králové. Leader of the Bachelor Degree Thesis: Mgr. Miroslav Kappl, Ph.D.

The bachelor thesis deals with xenophobia against Roma minority on social networks. The thesis is above all focused on defining basic terms which are connected to race discrimination. I will discuss the historical evolution of Roma population, which is important for understanding this minority. In the third part, I briefly point out the multicultural upbringing. At the end, I deal with the concept of social network, specifically Facebook. I describe its development, functioning as well as possible threats and how to protect ourselves from them. Afterwards there is a methodical part in which the research is described. The main purpose of the thesis is to map and describe expression of racism on Facebook. The content analysis has been used as a researching method with purpose of fulfilling the main goal.

Key words: xenophobia, Roma, social network, Facebook

Obsah

Úvod.....	9
Teoretická část	11
1 Základní pojmy	11
1.1 Stereotypy a předsudky	11
1.2 Národnostní menšina.....	11
1.3 Xenofobie	12
1.4 Rasa	12
1.5 Rasismus	13
1.6 Internetové pojmy	13
2 Stručná historie Romů	15
2.1 Původ Romů a jejich příchod do Evropy	15
2.2 Počátky Romů v Evropě.....	15
2.3 Situace za první republiky.....	17
2.4 Romové v Protektorátu Čechy a Morava	17
2.5 Romové v Československu po roce 1945	18
2.6 Romské skupiny na území České republiky	19
3 Multikulturní výchova	20
4 Sociální síť.....	22
4.1 Vznik a vývoj	22
4.2 Facebook	23
4.2.1 Vznik Facebooku	24
4.2.2 Facebook a jeho nebezpečí	24
4.2.3 Veřejná komunikace	25
5 Kybernetická kriminalita a boj proti xenofobii.....	26

5.1	Legislativa a boj proti xenofobii	27
5.2	Přímá ochrana uživatelů	28
	Shrnutí teoretické části.....	30
	Výzkumná část.....	31
6	Formulace hlavního cíle a výzkumného šetření	31
6.1	Zvolená výzkumná strategie	31
6.2	Kódování a použité indikátory	33
6.3	Analýza a interpretace dat.....	36
6.3.1	Celkový počet analyzovaných příspěvků	36
6.3.2	Výskyt jednotlivých témat na sledovaných stránkách	36
6.4	Čtenářská odezva	39
6.4.1	To se mi líbí u jednotlivých článků	39
6.4.2	To se mi líbí u jednotlivých komentářů	40
6.4.3	Nositel informace.....	42
6.4.4	Počet sdílení příspěvků	42
	Shrnutí výzkumné části.....	44
	Závěr	45
	Seznam použitých zdrojů.....	47
	Seznam grafů a tabulky.....	51

Úvod

Tématem bakalářské práce je xenofobie vůči Romům na sociálních sítích. Toto téma jsem si zvolila hlavně z důvodu, že mi připadá zajímavé a zároveň mám pocit, že široká veřejnost nemá o trestných činech a omezování osobní svobody na internetu moc velké povědomí. Obliba internetu a sociálních sítí však každým dnem roste. V souvislosti s rostoucí oblibou je také důležité zaměřit se na bezpečnost. Sociální sítě nám zprostředkovávají místo pro vzájemnou komunikaci a sdílení vlastního projevu. Zároveň však poskytují prostor k šíření nenávistných a urážlivých obsahů. Adresátem takto motivovaných trestných činů bývají většinou menšiny. Já jsem se rozhodla orientovat na Romskou komunitu. Ačkoliv si uvědomuji, že v souvislosti s aktuální evropskou situací začíná být romská otázka mírně upozaděna. Toto téma jsem si také vybrala s ohledem na místo mého bydliště. Celý život jsem vyrůstala a žila v severočeském Mostě. Díky tomuto faktu přicházím s touto skupinou téměř denně do kontaktu a to nejen v běžném životě, ale také v nízkoprahovém zařízení, kam jsem chodila romské děti doučovat.

V teoretické části bych definovala základní pojmy, které jsou pro práci stěžejní. Podíváme se, co to vlastně xenofobie je a jak vzniká. Dále také vysvětlím pojmy, které jsou spojeny s online sférou a pro mnohé čtenáře mohou být neznámé.

Kulturní dědictví je pro tuto komunitu velmi důležité, proto si v druhé části stručně objasníme původ Romů, jejich historii, kulturu a zvyky. Tato část je důležitá pro pochopení jejich temperamentu a způsobu života.

V další části se podíváme na to, co to je multikulturní výchova. I když se může zdát, že do toho tématu multikulturní výchova nepatří, myslím si, že je důležité toto téma zmínit. Z vlastní zkušenosti vím, že jí není věnováno dostatek času ve školním vyučování, přestože se týká velmi důležité části našeho života. Naše postoje se utvářejí v procesu sociálního učení. Je důležité seznámit děti s odlišnostmi mezi lidmi. Právě strach z cizího a neznámého vede ke xenofobním náladám ve společnosti.

Dále budu pokračovat v objasnění toho, co to jsou sociální sítě, jak vznikly a jaký pro nás mají vliv. Podíváme se také na to, jak funguje Facebook a jaké nám nabízí možnosti. Na závěr první části si osvětlíme, co můžeme dělat, pokud narazíme na závadný a urážlivý obsah.

Hlavním cílem metodické části je zmapovat a popsat xenofobní obsah na sociální síti Facebook. Stanovila jsem dva dílčí cíle. Prvním dílčím cílem je zjistit, jaká témata, zde můžeme najít. V rámci druhého dílčího cíle jsem se zaměřila na to, jaký typ příspěvku vzbuzuje xenofobní reakce.

Pro naplnění cílů bakalářské práce využiji obsahovou analýzu. Tuto výzkumnou strategii jsem zvolila, protože text, který budu interpretovat a analyzovat je již v digitalizované podobě. V této práci bude použita kombinace postupů kvantitativní i kvalitativní analýzy, přičemž kvantitativní analýza bude předstupněm rozboru kvalitativního, který se na základě výběru typických příspěvků pokusí definovat možná pojetí vybraného tématu.

Bakalářská práce může sloužit jako podpůrný informační materiál, pro organizace v sociálních službách, které si spravují vlastní profil na Facebooku a setkávají se s nenávisťným obsahem, který může vést až k trestně právním činům.

Teoretická část

Cílem této části bakalářské práce je vymezit veškeré klíčové pojmy a jejich teoretická východiska, která nám poskytnou základ pro vytvoření metodické části. Budu využívat odbornou literaturu a zdroje, týkající se popisovaného tématu.

1 Základní pojmy

Na začátku práce bych ráda definovala několik základních pojmů, které jsou pro toto téma klíčové a pomůžou mi při analyzování v metodické části.

1.1 Stereotypy a předsudky

Tyto dva pojmy bývají velmi často zaměňovány. Proto bych ve stručnosti popsala jaký je mezi nimi rozdíl. Stereotyp můžeme chápat jako ustálenou představu o tom, že přítomnost určitého znaku je provázána přítomností dalších z hlediska pracovníka důležitých vlastností klienta. Přičemž stereotypy obvykle přebíráme v průběhu socializace z našeho prostředí nebo později z našich vlastních zkušeností. Určité stereotypy má každý, záleží pouze na nás samotných, jestli si je dokážeme uvědomit a pracovat s nimi. (Musil, 2004) Oproti tomu předsudek je *„emocionálně silně zabarvený úsudek o druhých osobách, skupinách nebo nějakých záležitostech, který je možno jen obtížně změnit na základě nových zkušeností a informací.“* (Jandourek, 2012, s. 185) Předsudek se často zakládá na neúplných či nepravdivých informacích je to obvykle negativní názor, který máme ještě dříve, než jsme o věci začali přemýšlet. Zjednodušeně tak můžeme říci, že předsudek je vystupňovaný stereotyp.

1.2 Národnostní menšina

Pojem národnostní menšina upravuje zákon č. 273/2001 Sb. Národnostní menšina je společenství občanů České republiky žijících na území České republiky, kteří se odlišují od ostatních občanů zpravidla společným etnickým původem, jazykem, kulturou a tradicemi. Tvoří početní menšinu obyvatelstva a usiluje o zachování vlastní svébytnosti, jazyka a kultury.

1.3 Xenofobie

Vznik xenofobie je spojen s předsudky a stereotypy. Já osobně vnímám xenofobii jako nedůvěru k neznámému a cizímu. Přirozený pud nás brání před něčím neznámým.

Ačkoliv v dnešní moderní době, kdy si můžeme veškeré informace vyhledat a ověřit poněkud přehnaný. V odborné literatuře je možno najít řadu definic tohoto pojmu já jsem však vybrala následující. „*Slovo xenofobie pochází z řeckého slova xénos (příchozí) a fóbos (bázeň, úzkost). Vyjadřuje strach z toho, kdo přichází z ciziny, z něčeho cizího, co stojí mimo vlastní sociální útvar. Je spojena se silným heterostereotypem (způsob posuzování jiných na základě tradice své etnické či národnostní skupiny) a tím i autostereotypem (způsob posuzování své vlastní etnické či národnostní skupiny). Xenofobie je základem různých nenávistných ideologií, jako je rasismus, šovinismus, nacionalismus, fašismus apod. Je také nejnižší položenou základnou problémů minorit a jejich napětí vůči většinové společnosti, pramení z ní pronásledování cizinců a stojí v pozadí vytváření segregovaných území. Xenofobie vzrůstá, když se sociální útvary ocitají v sociální, ekonomické či politické krizi nebo v kritické či nesrozumitelné situaci – situace velkých změn. Cizí, tudíž subjektivně prožívané jako nebezpečné, se stává obětí beránkem jakožto „snadno definovatelný“ původce nesnázi.“ (Šišková, 2008, s. 12)*

1.4 Rasa

Pojem rasa označuje skupinu lidí nebo živočichů. Slovo rasa nemá zcela jasný původ. Někteří odborníci tvrdí, že pochází z arabštiny a znamená: hlava, počátek, původ. Mnozí autoři se však domnívají, že pochází z italštiny, resp. z latiny. V případě lidské rasy se jedná o velkou skupinu lidí s podobnými tělesnými a dědičnými vlastnostmi, která je původně místně ohraničená. Rozdělení populace dle určitých znaků se zabývala řada přírodovědců a antropologů. S první vědeckou definicí přišel v 17. století Francois Bernier, který rozdělil lidskou populaci do čtyř skupin. (Evropané a západní Asiaté, Afričané, východní Asiaté a Laponci) Dnes však dělíme lidskou populaci do tří základních ras a to: negroidní, mongoloidní a europoidní rasa. V dnešní době však není dělení lidstva na rasy považováno za vědecké. (Wikisofia, 2015)

1.5 Rasismus

Rasismus můžeme považovat za ideologii, ve které jedinec staví svou rasu za nadřazenou té druhé. Xenofobie a rasismus jsou velmi úzce spojené termíny a v některých případech je velmi těžké je od sebe odlišit. Rasismus vychází z pocitu xenofobie a tvoří jeho ideologickou nadstavbu. „*Pojem rasa, ze kterého je termín rasismus odvozen, je antropologickým termínem, který se vztahuje k druhové definici lidských plemen, a je citově neutrální.*“ (Bodnárová, 2009, s. 58)

V odborné literatuře můžeme najít nespočet definic. Většina z nich se shodne na několika základních bodech. Rasismus je „ideologie, která představuje soubor koncepcí předpokládajících fyzickou a duševní nerovnost lidských ras a rozhodující vliv rasových odlišností na historii a kulturu lidstva. Pracuje s představou, že lidstvo je rozděleno na vyšší a nižší méněcenné rasy.“ (Šišková, 1998, s. 199) Na základě této nerovnosti ospravedlňuje diskriminaci a segregaci. Mezi nejznámější představitele této ideologie můžeme zařadit fašismus a nacismus v čele s Adolfem Hitlerem. V dnešní době, kdy ve společnosti panuje nenávisť a nevraživost je velmi snadné hledat domnělé viníky všech našich problémů jinde. A proto, je snadné sklouznout ke xenofobii nebo rasismu. Označit za ty špatné ty „cizí“, kteří k nám nepatří a za všechno můžou.

1.6 Internetové pojmy

Hoax

Slovo hoax je anglický výraz a znamená: podvod, mystifikaci, žert. Jedná se o jakousi smyšlenou zprávu, jejímž cílem je šířit paniku, škodit, vystrašit příjemce a donutit ho k unáhleným činům. Tyto zprávy vznikají z mnoha důvodů. Mohou být vytvářeny za účelem zábavy, finančního zisku, politické motivaci atd. Informace jsou často bez důkladnějšího prověření rozesílány mezi další uživatele. Hoax je nový trend současné doby, který představuje čím dál tím větší nebezpečí. S otázkou xenofobie na sociálních sítích je velice úzce spjat.

Flaming

„*Jako flaming se označuje prudká hádka mezi dvěma nebo více uživateli nějakého*

virtuálního komunikačního prostředí (může jít o diskusní fórum, chat a podobně).

Flame znamená plamen, jde tedy o plamennou výměnu názorů. Zpravidla se setkáváme s nadávkami, útočnou rétorikou, urážkami, agresor může i přímo vyhrožovat., (Černá, 2013, s. 26). Agresor tzv. flamer útočí na toho, s jehož názory nesouhlasí.

2 Stručná historie Romů

Historie Romů je důležitá k pochopení jejich mentality a kultury. Většina lidí ví pouze to, že pocházejí z Indie, to však pro pochopení jejich minulosti nestačí. Romové představují specifickou etnickou skupinu, jejíž příslušníci nemají vlastní stát a žijí rozptýleni po celém světě.

2.1 Původ Romů a jejich příchod do Evropy

Na jejich Indický původ poukázal jako první v roce 1763 I. Vályi, který na základě dialektu, jímž mluvili indiští studenti na univerzitě v Leydenu a romštiny, kterou znal z Uher, došel k závěru, že pravlast Romů je pravděpodobně Indie. (Lhořan, 2012) Do té doby se předpokládalo, že pocházejí z Egypta. Romové odcházeli v několika vlnách a z různých oblastí. „*Přesná datace migrace Romů z jejich pravlasti není možná pro nedostatek historických pramenů k této události. Nicméně bývá uváděno, že Romové Indii opouštěli ve 3.-5. resp. 5.-9. století.*“ (Lhořan, 2012, s. 13) Evropské označení pro Romy (Cikáni) je svým zvykem spojeno s jejich pobytem na území Byzantské říše. Pojmenování Cikáni je odvozeno z řeckého slova *Athinganoi*. Pojmenování mělo pejorativní charakter, protože označovalo heretiky (odpadlíky od pravověrného křesťanství). (Lhořan, 2012) Romové patřili k nejspodnější kastě šúdrů. O indickém původu svědčí nejen jazyk, ale i podobnost některých zvyků, podobná společenská struktura, výběr povolání, stejná technologie zpracování kovů aj. Romové postupovali z Indie přes Mezopotámii na Blízký východ, do asijské části Turecka. Poté přes Malou Asii a Balkán. Nějakou dobu žili v Řecku, o čemž svědčí častý výskyt řeckých slov v romštině. Dále pokračovali údolím Dunaje do střední Evropy. Jiná větev přešla Arménii, Kavkaz později Rusko a dosáhla až Skandinávie. V 15. Století byli již rozptýleni po celé Evropě. (Hübschmannová, 2000)

2.2 Počátky Romů v Evropě

Jak už víme na území západní a střední Evropy se Romové objevují pravděpodobně již ve 13. - 14. století. Od té doby můžeme najít řadu zmínek o jejich pobytu na našem území. Jednou z nich je například zmínka v Dalimilově kronice z roku 1314, kde se mluví, v souvislosti s mongolským vpádem do Evropy o tzv. Kartasích. Zda se jednalo

opravdu o Romy, však není jisté. Další údajnou zmínkou o Romech je v popravčí knize pánů z Rožmberka, kde je v souvislosti s výslechem na útrpném právu zapsáno, že členem jedné loupežné skupiny byl také „Cikán černý, pacholek Ondřejov“. Za první dochovanou zmínku o Romech na území českých zemí je pak pokládán zápis zařazený do Starých letopisů českých, který je datován od roku 1416 resp. 1417. (Lhořan, 2012) Přijetí Romů bylo velice rozpolcené. Z počátku byli na našem území vítáni a to především díky jejich řemeslnému umění a práci s kovem. Od počátku 16. století se se však situace mění a začíná jejich pronásledování, které vrcholí v 18. století. Důvodů ke změně postavení Romů bylo několik. Romové byli v souvislosti s tureckými výboji označeni za špehy. Dalším podnětem byl jejich kočovný způsob života a antropologická odlišnost. Lidé je také začali podezírat z čarodějnictví a pronásledovat je inkvizičními soudy. V období, kdy byla řemesla kontrolována cechy, ztrácejí hlavní zdroj obživy. Nemožnost tohoto uplatnění tak vedla k nelegálnímu způsobu života. V českých zemích v roce 1538 vydal král Ferdinand I. nařízení o „výhostu“ Romů ze země a zákaz nošení zbraní. Toto opatření však bylo neúčinné, protože v okolních zemích panovaly stejné podmínky a Romové tak neměli kam odejít. Další zhoršení v romské otázce přišlo v roce 1697 za vlády Leopolda I., který prohlásil Romy za „vogelfrey“, což znamenalo, že kdokoliv mohl Romy beztrestně zabít, protože stojí mimo právní ochranu. (Fraser, 1998) *„Celkem bylo v letech 1694-1763 uskutečněno v českých zemích celkem 527 těchto procesů, ve kterých bylo standartním trestem pro muže oběšení a pro ženy uřezání ucha a vymrskání kolem pranýře spojené s deportací na zemské hranice. Při druhém dopadení byly na hrdle trestány i ženy.“* (Lhořan, 2012, s. 15) Podél hranic byly rozmístěny výstražné tabule s varovnými nápisy a s vyobrazenými tresty pro Romy „do Čech se vluzují cikáni“, kteří neuposlechnou zákazu a hranici přestoupí. Nakonec mohli být potrestáni i ti, kteří jim poskytovali jakoukoli pomoc. Děti byly odebírány a dávány na převýchovu do poddanských rodin. Významná změna nastala v 18. století za vlády Marie Terezie a Josefa II.. Místo trestání a vraždění se pokusili o usazení Romů. Toto úředně nařízené opatření rozdělvalo romské rodiny do jednotlivých vsí, kde mělo dojít k asimilaci s tamějším obyvatelstvem. V rámci tohoto opatření byli přejmenováni, aby se zbavili typických příjmení. Dále měli zakázáno užívat romštinu a nesměli nosit tradiční romský oděv. Děti mezi 7-12 rokem měli být dáváni na převýchovu do neromských rodin. (Lhořan, 2012)

2.3 Situace za první republiky

Situace za první republiky přinesla pokračování v řešení tzv. cikánské otázky. „V tehdejší Československu žilo před rokem 1938 asi 70-100 000 Romů. Podle sčítání provedeného v letech 1922-24 bylo na území Československa celkem 56 266 Romů, z toho v Čechách 579 osob a na Moravě a ve Slezsku 2 139 osob.“ (Lhoťan, 2012, s. 18) V roce 1927 vznikl nový zákon č.117/27 Sb. o potulných Cikánech. Přestože byli „Cikáni“ za první republiky oficiálně uznáni za svébytnou národnostní menšinu, byla proti nim vedena řada diskriminačních nařízeních. Jedním z nich je řádná evidence Romů, resp. soupis všech kočovníků, mezi ně se počítali i Romové polo-usedlí. Těm, kteří byli řádně zaevidováni, byla vystavena „cikánská legitimace“. Později byla vydávána všem Romům bez rozdílu. Legitimaci museli vždy nosit při sobě a na požádání státních úředníků se jí prokazovat. Legitimace obsahovala: evidenční číslo Roma, jméno a státní příslušnost, osobní data, stav, které řeči ovládá, podpis, otisky všech deseti prstů a popis jeho dětí. Kočovní Romové navíc museli žádat o kočovnické listy, které jejich životní styl značně omezoval.

2.4 Romové v Protektorátu Čechy a Morava

„Po okupaci českého pohraničí začala být na území, přiřčeném k Německu, okamžitě aplikována říšskoněmecká nařízení. Na základě říšskoněmeckého výnosu z 8. 12. 1938 o potírání cikánského zlořádu, byl v listopadu 1939 proveden soupis Cikánů, cikánských míšenců s osob žijících po cikánském způsobu.“ (Lhoteň, 2012, s. 19) V roce 1939 byl vydán zákaz kočování. Ten kdo neuposlechl, byl zavřen do kárných pracovních táborů. Kárné pracovní tábory byly otevřeny v Letech u písku pro Romy z Čech a v Hodoníně u Kunštátu pro moravské Romy. Oba dva tábory byly v roce 1942 změněny na sběrné tábory. Podle evidenčních soupisů se na území protektorátu nacházelo zhruba sedm tisíc Romů. Romové byli rozděleni do dvou skupin. První skupina obsahovala ty, kteří byli označeni jako osoby bez zaměstnání, osoby na které by měla být uvalena preventivní policejní vazba. Ti pak byli preventivně odvezeni do cikánských táborů společně se svými rodinnými příslušníky. Ostatní byli pouze varováni. Pokud zanechají práce, bude je čekat stejný osud. V pracovních táborech všech lidí umírali v důsledku těžké práce, špatného stravování a nedostatečných hygienických podmínek. V Letech navíc vypukla epidemie břišního a skvrnitého tyfu.

(Fraser, 1998) Rok 1942 se stal zlomovým rokem v řešení tzv. cikánské otázky. Protektorátní vláda vydala nařízení o preventivním potírání zločinnosti. Kriminální policie dostala právo uvalovat časově neomezenou vazbu ve sběrných táborech na tzv. asociální elementy. Mezi ně patřili ti, kteří se vzdělali z místa pobytu bez povolení, pokud by nepracovali nebo pokud by spáchali trestný čin. V letech 1942-1944 bylo vypraveno čtrnáct transportů tzv. asociálů. A to do Osvětimi, Buchenwaldu, Ravensbrücku, Mittelbau... „Tzv. cikánský tábor v Březince se podle odhadů z dochovaných pramenů stal poslední stanicí asi 6500-7000 českých Romů. Necelým šesti stům se podařilo hrůzy holokaustu přežít.“ (Fraser, 1998, s. 275)

2.5 Romové v Československu po roce 1945

Po druhé světové válce byla téměř celá populace Romů žijících v Čechách a na Moravě vyvražděna. Po roce 1945 však začali přicházet za prací Romové ze Slovenska a Maďarska. A to především do pohraničních měst a severních Čech. Práceschopní muži odcházeli z velmi zaostalých osad, aby mohli vydělanými penězi zlepšit situaci rodiny, která zůstala na Slovensku. To však způsobilo přetrhání tradičních rodových vazeb. „Do Čech a na Moravu přicházeli Romové především v 50. letech. Počet takto přichozích Romů narůstal a v roce 1989 se odhadovalo, že v Čechách a na Moravě žilo 150-180.000 Romů. Z tohoto počtu tvoří dodnes asi 80-85% potomci slovenských Romů po staletí usazených v romských osadách. (Lhotaň, 2012, s. 23) Po roce 1948 došlo k formálnímu zrovnoprávnění. Proti Romům však vycházela řada zákonů, která měla sloužit k jejich usazení a asimilaci se zbytkem obyvatelstva. Bylo zrušeno kočování. Bylo rozhodnuto o rozptylu romského obyvatelstva. Cílem bylo rozptýlení Romů na různá místa a likvidace osad. V tomto případě došlo opět k narušení tradičních romských rodinných vazeb. Zanikl také tradiční hodnotový řád platný uvnitř komunity. Romská kultura byla potlačena a jazyk zakázán. Na druhé straně došlo ke zlepšení zdravotní a sociální péče. (Fraser, 1998)

2.6 Romské skupiny na území České Republiky

Označení Rom je souhrnné jméno řady etnických skupin, které mají společný původ, jazyk a mnoho společných kulturních rysů. Existují tři základní způsoby rozdělení Romů.

Dělení vnitřní – romské

- podle jazyka (slovenští, maďarští, česko-moravští, sinti a olašští Romové)
- podle způsobu života (kočovní, polokočovní a usedlí)
- podle profese (hudebníci, kováři, košíkáři, korytářství, konští handlíři, brusiči nožů...)
- podle místa bydliště (městští a venkovští)
- podle respektování různých tradic a pravidel (čistí - žuže Roma a špinaví - degeša Roma)
- podle bohatství

Dělení vnější, z hlediska Neromů

Toto dělení je velmi rozlišné. Nejrozšířenější je hledisko podle stupně asimilace nebo podle vzhledu.

Odborné dělení – dle hlediska jazykově-etnického

- romštinu v pravém slova smyslu - tyto dialekty mají základní slovní fond romský a kromě výpůjček z různých kontaktních jazyků pro výrazy označující moderní realitu skupina balkánsko-karpatsko-balstská, skupina gurbetsko-cerharská, skupina kalderašsko-lovárská
- skupina sinto-manušských dialektů - obsahuje velký podíl z germánských jazyků
- lokální dialekty jiných jazyků - mluví jimi ty skupiny Romů, které v důsledku různých asimilačních snah ztratily vlastní jazyk (Dělení Romů, 2000)

3 Multikulturní výchova

Xenofobní postoje nebo jakási averze vůči Romům je tu již od nepaměti. V dnešní medializované době se však toto téma stává až populárním. Romská kriminalita bezpochyby existuje, ale stejně tak i kriminalita většinové populace. Romové mají stejné práva jako příslušníci majority. Velmi často jim však jejich práva někdo odpírá nebo je oni sami nedokáží využít. Důvodů je hned několik. Překážkou může být vlastní nevzdělanost, strach nebo pocity méněcennosti, které jsou v nich vyvolávány okolním světem již od dětství. Jedním z mnoha opatření, které proti xenofobním postojům ve společnosti můžeme udělat, je multikulturní výchova. Jejím cílem je připravovat žáky a žákyně na ty aspekty života společnosti, které souvisejí s kulturní a sociální rozmanitostí. Je důležité upozorňovat děti na různé odlišnosti mezi lidmi, aby se jich nebály a nebyly pro ně cizí. Vést žáky k vzájemné toleranci a porozumění. Multikulturní výchova přispívá k upevňování dobrých mezilidských vztahů na základně ohleduplnosti a úcty při jednání s druhými lidmi. Chceme-li vychovávat děti a mládež k toleranci, znamená to, že chceme ovlivnit jejich postoje. Postoje mají tři základní atributy:

1. vztahující se k něčemu
2. jsou pozitivní, neutrální nebo negativní
3. mají určitou intenzitu.

Postoje se utvářejí v procesu sociálního učení. „Změna postoje pak může být kongruentní (působící ve shodném směru) – té lze dosáhnout snadněji - a inkongruentní (působící v opačném směru) - té se dosahuje podstatně obtížněji. Extrémní postoje jsou sice méně časté, ale intenzivnější, odolnější vůči změnám, zvláště vůči racionálním vlivům.“ (Šišková, 2008, s. 181) Hlavním cílem multikulturní výchovy by měla být pomoc při ujasnění si vlastních postojů a názorů k jiným národnostem a rasám. Podpořit pozitivní postoje a porozumět těm negativním. Hledat kořeny těch negativních. Nikdy bychom však postoje ostatních neměli hodnotit či je vyvracet. Měli bychom navodit příjemnou a bezpečnou atmosféru, ve které se děti nebudou bát mluvit. Informovat o etnikách, která děti zajímají, poukazovat na jejich společné kulturní rysy a tradice nebo naopak vysvětlovat jejich odlišnost a snažit se tak odstranit jejich potenciální strach

z cizích. Je důležité, aby si školáci uvědomili, že i když mohou mít negativní zkušenost s příslušníkem určité minority, nejsou všichni stejní a nesmíme je „házet do jednoho pytle. Multikulturní výchova by měla obsahovat určitá vzdělávací témata, která mohou být doplněna o hry a interaktivní úkoly. Mezi témata patří například:

1. charakteristiky různých kultur, kulturní mapování
2. srovnávání kultur
3. sledování proměn kultur a kulturní identity jedinců v důsledku jejich setkávání
4. vztahy mezi příslušníky různých kultur
5. multikultura a multikulturalismu apod. (Šišková, 2008)

4 Sociální sítě

Pojem sociální síť (anglicky social network) zná v dnešní době téměř každý a většina z nás si bez nich nedokáže svůj život představit. Sociální sítě jsou určeny pro všechny lidi bez rozdílu. V některých případech je však jejich používání omezeno věkem jako například Facebook, kde je věková hranice pro vytvoření profilu 13 let. Je to jakési virtuální místo-server, kde se střetávají lidé, které pojí společné přátelství či záliby. Pomocí tohoto serveru mohou mezi sebou komunikovat, sdílet fotky a videa, hrát hry, plánovat různé akce atd. Díky chytrým mobilním telefonům se dnes můžeme připojit téměř všude a kdykoliv. Sociální sítě se začaly rozvíjet už v polovině 90. let 20. století v USA. Je to velmi dynamický obor, který má před sebou velkou budoucnost.

I ve virtuálním světě se však setkáváme s projevy xenofobie a rasismu. Mohou mít různou podobu. Dochází zejména ke sdílení statusů, komentářů a videí na různých sociálních sítích. Pro lepší pochopení toho, jak nesnášenlivost na internetu funguje, bych ráda v krátkosti nastínila, co to vlastně sociální sítě jsou a jak vznikly.

4.1 Vznik a vývoj

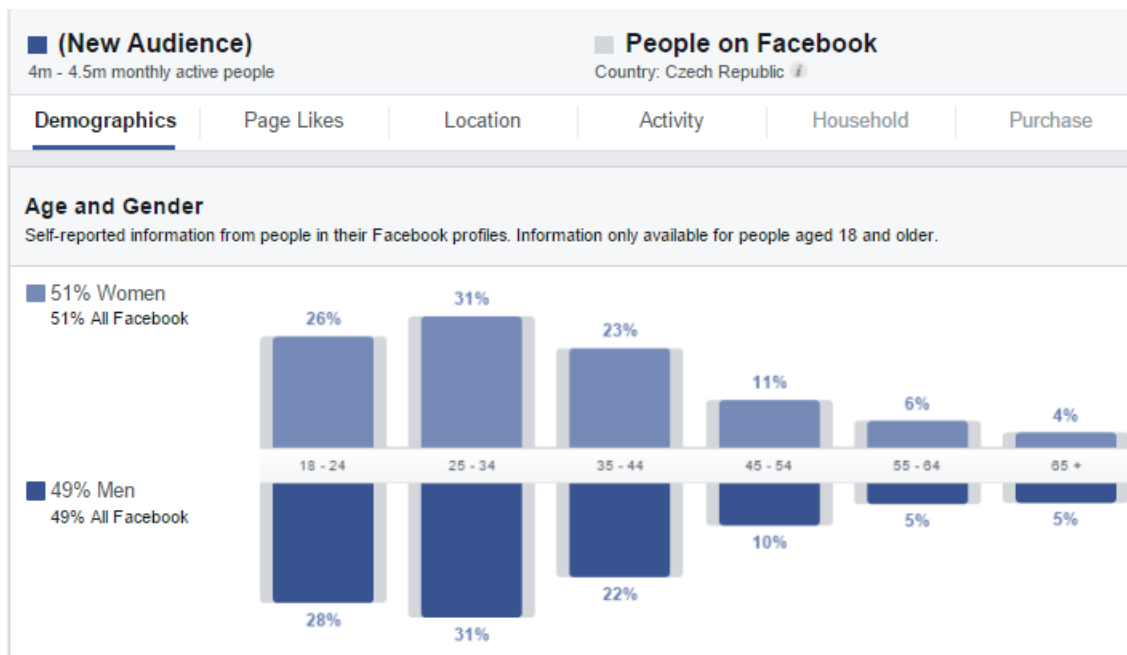
Pojem jako takový vznikl dlouho před samotným internetem. Poprvé ho použil J. A. Barnes v roce 1954, který se věnoval studiu sociálních vazeb mezi rybáři v Norské vesnici. Jeho závěrem bylo, že celou společnost můžeme definovat jako množinu bodů, z nichž některé jsou propojeny určitými vazbami. Tato množina pak utváří celkovou síť vztahů-sociální síť.

„Prakticky bychom mohli říci, že vznik „webových“ sociálních sítí se váže už k počátkům samotného internetu, tedy jeho předchůdce ARPANETu. Již mezi lety 1965 – 1972, kdy začaly první pokusy o elektronickou komunikaci mezi více uživateli, a byl doručen první email, se začala utvářet jakási komunita prohlubující své sociální vztahy, tedy sociální síť.“ (Krčmář, 2013) Mnozí odborníci však označují za první skutečnou síť Bulletin Board Systém (BBS). Jednalo se o soubor elektronických nástěnek, kde si uživatelé mohli vyměňovat informace různého textového druhu. Tento systém byl však velmi pomalý, protože v danou chvíli mohl být přihlášen pouze jeden uživatel. Dalším důležitým mezníkem ve vývoji byl rok 1988 v tomto roce Jarkko Oikarinen vytvořil

Internet Relay Chat (IRC). Jednalo se o aplikaci OuluBox, která umožnila komunikaci v reálném čase po internetu. Jednalo se tedy o první chatovací server. Za první moderní síť, která pracovala na základě konceptu Web 2.0 (web, kde uživatelé vytváří vlastní obsah) byla síť sixDegrees.com. Tato stránka umožňovala vytvoření profilu a seznamu přátel. Ve své době měla cca 3,5 milionu registrovaných uživatelů a přes 100 zaměstnanců. Další významnou stránkou, která dodnes existuje je Friendster.com. Tato síť byla vytvořena v roce 2002 Johnatanem Abramsem. Jejím cílem bylo seznamovat přátele přátel, s tím, že budou lépe navazovat kontakty, než kdyby se jednalo o cizí lidi. V dnešní době už neplní seznamovací funkci, ale sdružuje hráče počítačových her. V roce 2003 vznikla jedna z celosvětově nejznámějších sociálních sítí a to je Myspace. Síť vytvořili zaměstnanci firmy eUniverse. Dá se říct, že Myspace byla vylepšená verze stránky Friendster.com. Byl však doplněn o řadu funkcí, jako je grafická úprava rozhraní profilu, přidávání audio přehrávače a fotografií. Myspace se stal světovým super fenoménem, který funguje dodnes. Jeho obliba značně klesla a to hlavně kvůli vzniku Facebooku. (Krčmář, 2013)

4.2 Facebook

V mé práci bych se chtěla zaměřit na jednu z nejnavštěvovanějších stránek na celém internetu a tou je Facebook. Facebook je největší a nejrozšířenější sociální síť světa, kterou aktuálně využívá přibližně 1 miliarda uživatelů po celém světě. Tuto stránku zná dnes téměř každý. Dle serveru Lupa.cz má Facebook v České republice 4 až 4,5 milionů aktivních měsíčních uživatelů. Z grafu uvedeného níže, můžeme vyčíst, že Facebook v České republice využívá 51 % žen a 49 % mužů. Největší zastoupení má věková skupina 25 – 34 let a to 31 %. (Dočekal, 2015) Velmi často ve svém okolí slyším větu typu „viděl jsem to na Facebooku“. Je však důležité uvědomit si, že i ve virtuálním světě musíme být ostražití, protože se zde skrývá řada nástrah. Facebook je třeba vnímat jako nástroj, který může být využit jak pozitivně, tak negativně.

Graf 1- Genderové rozložení na Facebooku v České republice

Zdroj: <https://facebook.sabanero.cz/>

4.2.1 Vznik Facebooku

Facebook byl založen 2. února 2004 Markem Zuckerbergem. Předchůdcem Facebooku byla webová aplikace Facemash, kterou založil Mark Zuckerberg s kamarády. Tehdy ještě student Harvardu se naboural do univerzitní databáze, kde stáhnul fotky všech studentů. Poté je nechal, aby se navzájem hodnotili. Díky velkému úspěchu se rozhodl založit (v té době ještě thefacebook). Původně byl Facebook pouze pro studenty Harvardu. To se však zanedlouho změnilo a v roce 2004 byl zpřístupněn dalším elitním vysokým školám v USA. V roce 2005 rozšířil možnosti a umožnil tak uživatelům přidávání fotografií. Po nějaké době se Facebook rozšiřuje na síť středních škol v USA a vznikla i firemní verze. V roce 2006 se Facebook zdarma otevřel všem zájemcům po celém světě, podmínkou je věk nad 13 let a platná e-mailová adresa. (Banan.cz)

4.2.2 Facebook a jeho nebezpečí

Na první pohled se může zdát, že je Facebook výborné místo, které nám nabízí spoustu zábavy a společenského vyžití. Zdaleka to však nemusí být pravda. Je velice důležité uvědomit, že i ve virtuálním světě existuje celá řada nebezpečí a nástrah, a proto je nutné se před nimi chránit. Jakýkoliv obsah, který se přidá na Facebook (ať už je to

článek, video nebo fotka) může v jednu chvíli vidět až několik milionů lidí. Tito uživatelé si ho mohou stáhnout, sdílet nebo komentovat. To co je jednou publikované na internetu, už nikdy nemůžeme vzít zcela nazpět. Přidaný obsah nám tedy může zkompromitovat a ztížit život. Při založení profilu je velice důležité věnovat pozornost nastavení rozhraní soukromí. Pomocí těchto funkcí můžeme alespoň z části regulovat, kdo z uživatelů bude moci nahlížet na náš profil, komentovat či sdílet příspěvky. „*Nicméně přes všechno ujišťování ze strany vývojářů o zajištění ochrany vašich informací je Facebook otevřenou webovou aplikací a jako všechny síťové systémy je zranitelný a zneužitelný.*“ (Kulhánková, Čamek, 2010, s. 117)

4.2.3 Veřejná komunikace

Komunikace na sociální síti Facebook bych rozdělila do dvou základních kategorií a to na konverzaci soukromou (osobní) a veřejnou. V první zmíněné variantě komunikujeme (chatujeme) s osobou, kterou máme v seznamu přátel. Naši konverzaci vidí pouze účastníci konverzace. V dnešní době mohou být účastníci chatu dvě nebo více osob. Rasistické a xenofobní názory spatřujeme především v druhé zmíněné formě komunikace, komunikaci veřejné. Veřejnou komunikaci můžeme rozdělit, podle toho kde se odehrává:

1. zeď
2. skupiny
3. stránky
4. událost

Zeď je jakási pomyslná plocha našeho profilu, kde můžeme sdílet statusy, fotky, videa, různé internetové odkazy a stránky. Jakákoliv akce, kterou provedeme na naší zdi, se zobrazí našim přátelům, kteří na ni mohou reagovat.

Skupiny se nejčastěji zakládají na základě společných zálib či zájmů. Skupinu může založit každý uživatel, který vymyslí název a přidá ostatní členy. Může také určit, zda bude skupina veřejná či soukromá. Členové skupiny si mezi sebou můžou sdílet videa, fotografie aj. Příkladem takové skupiny může být stránka s názvem „Zachvíli budou chtít cikáni zrušit i...“ tato stránka má sloužit ke sjednocení lidí, kterým došla trpělivost

s nepřizpůsobivými. (Facebook) Skupina obsahuje řadu urážlivých a xenofobních narážek proti Romským obyvatelům.

Stránky pracují na podobném principu jako zeď i zde může administrátor stránky nebo její členové sdílet statusy, fotky, videa, různé internetové odkazy. Pokud se staneme fanouškem určité stránky, můžeme odebírat její obsah, který se nám bude zobrazovat na zdi. Vaši přátelé uvidí, že jste označili nějakou stránku, že se vám líbí a i oni tak mohou o tuto stránku projevit zájem a sledovat ji. Může se jednat i o stránku urážející se xenofobním obsahem. V některých případech je stránka odstraněna, v některých případech je však stránka provozovatelem tolerována a její obsah se šíří dál. Příkladem může být stránka, která šíří drsné a rasistické vtipy s rasistickým a xenofobním obsahem. K profilu se zatím přihlásilo 40 tisíc lidí. Stránka uvádí, že slouží pouze pro zábavu. Obsah, který inzeruje, příliš zábavný není a může být pro někoho velmi urážlivý. (Romea, 2011)

Poslední možností, jak mezi sebou uživatelé mohou komunikovat je událost. Pokud se někdo rozhodne vytvořit událost, může nastavit její název, čas a místo. Přidá ostatní uživatele a ti si určí, zda se dané události chtějí zúčastnit, popřípadě pozvou další přátele. I v tomto případě mohou ve skupině sdílet různé informace. Události mohou sloužit ke svolávání nelegálních akcí. V dnešní době je to jedna z nejrychlejších možností jak rychle svolat co největší množství lidí, kteří propagují stejnou myšlenku.

5 Kybernetická kriminalita a boj proti xenofobii

Jak jsme se již dozvěděli výše, obliba internetu a sociálních sítí každým dnem roste. V souvislosti s rostoucí oblibou je také důležité zaměřit se na bezpečnost. Sociální sítě nám zprostředkovávají místo pro vzájemnou komunikaci a sdílení vlastního projevu. Zároveň však poskytují prostor k šíření nenávistných a urážlivých obsahů. Informace, které jsou do „světa“ sdíleny velmi často nemusí být pravdivé. Díky rychlému a snadnému sdílení se však nedostatečné či neúplné informace šíří lavinovou rychlostí. Je pouze na nás samotných, jestli si takto sdílený obsah sami ověříme nebo mu budeme slepě důvěřovat. V této kapitole bych se ráda zaměřila na to co dělat, pokud na závadný

obsah narazíme. Jaké máme možnosti my sami a v souvislosti s tím jak je tato oblast ošetřena v legislativním systému.

5.1 Legislativa a boj proti xenofobii

Kybernetická kriminalita vznikla poměrně nedávno. Její rozvoj odstartoval vznik počítačů a masové používání internetu. Označuje páchaní trestné činnosti za použití počítače. Je to jev poměrně rozsáhlý, který obsahuje prakticky jakoukoliv trestnou činnost, která se odehrává na internetu. Trestný čin je pak dle zákona č.40/2009 Sb. definován následovně: „*Trestným činem je protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně*“ (č. 40/2009 Sb., trestní zákoník) V rámci kyberkriminality se může jednat o celou řadu trestných činů. Já se s ohledem na téma mé práce zaměřím na porušování lidských práv, rasismus a xenofobii na internetu.

Základní práva občanů České republiky jsou zakotveny v ústavním pořádku. Jedná se o Ústavu, Listinu základních práv a svobod a ústavní zákony přijaté podle Ústavy. V Listině základních práv a svobod v čl. 3 je stanoveno, že „*základní práva a svobody se zaručují všem bez rozdílu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického či jiného smýšlení, národního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnostní nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení.*“ (Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., LZPS) Dále sem můžeme zařadit Všeobecnou deklaraci lidských práv, Evropskou úmluvu o ochraně lidských práv a Mezinárodní pakt o občanských a politických právech. Všechny tyto dokumenty mají jednotný cíl. Tím je zabránit diskriminaci a zaručit tak rovné zacházení, stejná práva a povinnosti bez ohledu na rasu, národ, barvu pleti atd. (Hobza, 2015) Dalším velmi důležitým dokumentem je Trestní zákoník č. 40/2009 Sb.. V souvislosti s jeho obsahem se můžou pachatelé dopustit řady trestných činů. Jako je například Nebezpečí vyhrožování, Násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci nebo trestného činu pomluvy.

V souvislosti s extremistickými obsahy na internetu byl členskými státy Rady Evropy přijat dodatkový protokol č. 189 k Úmluvě o kyberkriminalitě, o kriminalizaci činů rasistické a xenofobní povahy. Cílem úmluvy je sjednocení přístupu signatářů k postihování trestných činů páchaných v kyberprostoru, a to prostřednictvím přijetí

sjednocené legislativy na národní úrovni a posílení vzájemné spolupráce mezi jednotlivými státy. Česká republika ratifikovala Úmluvu v roce 2013. (Council of Europe, 2001) Dodatkem bylo také přesně vymezeno, co má být po národních právních úpravách trestné:

- šíření rasistických a xenofobních materiálů
- rasisticky a xenofobně motivovaná pohrůžka
- rasisticky a xenofobně motivovaná urážka
- popření, hrubé snižování, schvalování nebo ospravedlnění genocidy nebo zločinů proti lidskosti. (Gřivna, 2008, s. 146)

V této kapitole bych také ráda zmínila Centrum proti terorismu a hybridním hrozbám, které vzniklo k 1. lednu 2017. Toto centrum spadá pod Ministerstvo vnitra České republiky. Jeho hlavní činnost spočívá v monitorování hrozeb spojených s vnitřní bezpečností státu, navrhování legislativních řešení, vzešlých z vyhodnocení těchto hrozeb i v šíření odborných informací a osvětě o těchto problémech. Jeho úkolem bude také bojovat proti falešným zprávám a dezinformacím. V souvislosti s bojem proti falešným zprávám jedná Centrum proti terorismu a hybridním hrozbám o navázání přímé spolupráce s Facebookem. (MVČR, 2017)

5.2 Přímá ochrana uživatelů

Sociální sítě jako je Facebook používají software na kontrolu, který má za úkol vyhledávat závadný obsah. Pokud však tento software selže, jsou na řadě přímo uživatelé, kteří mají hned několik možností jak upozornit či nahlásit vadný obsah. Jednou možností je kontaktovat odborníky, kteří se touto problematikou zabývají a ti pak podniknou potřební kroky. Jedním z nich je například Horká linka, která je součástí projektu Národního centra pro bezpečný internet. Mezi další stránky, kam se v případě potřeby můžeme obrátit je: pomoc-online.cz, bezpečně-online.cz a saferinternet.cz. *„Největším přínosem Horké linky je speciální pomoc při řešení případů, kdy je potřeba obsah z Facebooku odstranit neprodleně. Postup opět spočívá ve vyplnění formuláře, který je více specifický. Operátoři horké linky jej vyhodnotí a své stanovisko zašlou přímo do kontaktního centra Facebooku v Irsku. Tyto podněty jsou tedy nejvíce upřednostňovány a bývají tak velmi rychle a úspěšně řešeny.“* (Hobza, 2015)

Mezi další možnosti, které uživatel na svém Facebookovém profilu může podniknout patří:

- blokování a odstranění
- nahlášení
- kontaktní formulář.

Blokování a odstranění: v tomto případě uživatel osobu, od které nežádoucí obsah přichází, smaže ze seznamu přátel nebo ho blokuje. Pokud uživatele blokuje, přeruší s ním veškeré vazby a jeho příspěvky se mu nebudou zobrazovat. Pokud uživatel narazí na závadný obsah na určité stránce, kterou sleduje, může využít formulář pro blokaci. Blokace může proběhnout do několika hodin, dnů, týdnů, ale i měsíců.

Nahlášení: pokud na nějaký závadný příspěvek narazíme, je možné použít kolonku „nahlásit“, která se u každého příspěvku nachází. Jakmile na kolonku klikneme, objeví se nám tabulka s možnostmi, která upřesní v čem je obsah závadný. V našem případě zvolíme nenávistný obsah či útok na osobu vzhledem k její národnosti či rase. Osoba, která příspěvek sdílela, se o našem nahlášení nedozví.

Kontaktní formulář: tento formulář slouží k nahlášení případů, které je nutné řešit prioritně. Pokud chceme nahlásit obsah s rasistickým a nenávistným obsahem zvolíme formulář s názvem Nahlásit neoprávněný obsah. Je nutné vyplnit své osobní údaje, přesnou adresu URL, kde se obsah nachází a citaci zákona, který zveřejněný obsah porušuje. Tato varianta je poměrně náročná a proto je dobré obrátit se na odborníky, kteří se touto problematikou zabývají.

Shrnutí teoretické části

V teoretické části jsem se zaměřila na vysvětlení všech pojmů, které jsou stěžejní pro tuto bakalářskou práci a budou se zde často opakovat. V první kapitole jsem vysvětlila základní pojmy, které jsou s diskriminací menšin spojeny. Dále jsem se zaměřila na původ a životní styl romské komunity. Bez pochopení historie a kultury romského obyvatelstva nemůžeme s touto skupinou plnohodnotně pracovat. Na závěr metodické části jsem se věnovala tomu co to je Facebook, jak vznikl a jaké možnosti nabízí. Facebook v sobě skrývá také řadu nebezpečí, a proto jsem se také věnovala kybernetické kriminalitě a boji proti xenofobii ve virtuálním prostředí.

Výzkumná část

6 Formulace hlavního cíle a výzkumného šetření

Výzkumná část této bakalářské práce je zaměřena na naplnění hlavního a dílčích cílů práce. Hlavním cílem výzkumu je analyzovat a popsat výskyt protiromského xenofobního materiálu na sociální síti Facebook. Díky možné anonymitě na internetu se otvírá jen těžko kontrolovaný prostor, ve kterém se objevují falešné zprávy, které mají xenofobní obsah. Uživatelé mohou urážet, vydírat a iniciovat nelegální akce. V některých případech bez toho aniž by byla odhalena jejich identita. Dochází tak k oživení a dalšímu posílení napětí mezi majoritou a romskou menšinou. V dnešní rychle se rozvíjejícím době mají i organizace zabývající se sociální prací své profily na sociálních sítích. Na těchto profilech se může objevovat obsah se závadnou rasově podloženou tematikou, proto je důležité vědět, jak v těchto případech co nejefektivněji postupovat.

V rámci výzkumu jsem si zvolila dva dílčí cíle.

DC 1: Zjistit, jaká témata můžeme na sociální síti Facebook najít.

DC 2: Zjistit, jaký typ příspěvků vzbuzuje xenofobní reakce a zkoumat, jaké jsou na ně odezvy.

6.1 Zvolená výzkumná strategie

Pro zpracování výzkumu mé bakalářské práce jsem se rozhodla použít obsahovou analýzu (content analysis). Obsahová analýza je metoda, kterou lze obecně definovat jako rozbor obsahu záznamu určité komunikace. Původně byla určena k analýze obsahu masmédií. Metoda sama může mít dvě složky, analýzu kvantitativní a kvalitativní, kterou je možné nazvat také hermeneutickou. (Schulz, 2011) Analýza kvantitativní je definovaná ve své tradiční podobě Berelsonem. Provádí se analogicky k sociologickému výzkumu, totiž tak, že se zvolí určitý soubor jednotek, které chceme zkoumat, z nich se zvolí příslušný vzorek, o němž jsou shromážděna data podle jednotlivých proměnných, a z nich se poté tvoří celkové hodnocení vzorku obsahu podle výskytu těchto

proměnných. (McQuail, 1999) Oproti tomu kvalitativní nebo výkladový přístup vychází z toho, že obsah textu je interpretován do hloubky, jsou rozebrány jeho latentní struktury a postupy, jimiž je tvořen. Tento rozbor je možné provádět s ohledem na různé interpretační přístupy (např. strukturalistický či sémiologický). (McQuail, 1999) Dle Miovského můžeme obě metody navzájem kombinovat. Po zakódování dat můžeme přistoupit ke statistickým metodám. „Začít lze jednoduchou frekvenční analýzou přes analýzu společných výskytů kódů, můžeme provést analýzu seskupování kódů, analýzu nepravidelností atd. Po interpretaci výsledků pak provádíme jejich ověření a následně sestavíme zprávu či publikaci. Někdy pro lepší názornost případně rozšíření možnosti další práce s daty používáme grafická vyjádření.“ (Miovský, 2006) Mezi přednosti obsahové analýzy, dle Scherera (2011) patří možnost zpracovat velké množství textů (nebo jiných mediovaných obsahů) a výsledky šetření podrobit statistickým analýzám. Dále také vysoká míra strukturovanosti a s tím spojený i vysoký stupeň ověřitelnosti. Disman (2000) uvádí, že se jedná o jednu z nejproduktivnějších technik sběru informací. Je daleko méně nákladná než kterákoliv z jiných technik, dá se často zvládnout v malém pracovním týmu i jednotlivcem. U kvalitativní analýzy je třeba brát v potaz to, že její výsledky jsou subjektivnější, a proto obtížněji zobecnitelné.

V této práci bude použita kombinace obou postupů, přičemž kvantitativní analýza bude předstupněm rozboru kvalitativního, který se na základě výběru typických příspěvků pokusí definovat možná pojetí vybraného tématu.

Každou analýzu bychom měli konstruovat do pěti základních bodů:

1. Design výzkumu
2. Organizace výzkumu
3. Fáze ověřování
4. Získávání dat
5. Vyhodnocování dat (Scherer, 2011)

V praxi nemusejí být jednotlivé fáze od sebe odděleny. Na začátku každé obsahové analýzy musíme vymezit výběrový soubor dat. Dále je potřeba stanovit výzkumné otázky, konceptualizovat a operacionalizovat výzkumné hypotézy a definovat kategorie proměnných (znaků) vztahujících se k tématu. (Disman, 2000) „Konstrukce dobrých

kategorií, do kterých bude obsah sdělení kódován, je asi nejcitlivější operací v procesu obsahové analýzy.“ (Disman, 2000, s. 169) Jelikož je obsahová analýza intersubjektivně ověřitelnou metodou, musí být plán analýzy vypracován natolik zřetelně, aby byli ostatní výzkumníci schopni při aplikaci našich výzkumných metod dojít ke shodným výsledkům. Výsledky analýzy pak musí být reliabilní a nemohou tedy záviset na osobách provádějících analýzu, nýbrž na metodách a analyzovaném materiálu. (Scherer dle Schulz, 2011)

6.2 Kódování a použité indikátory

V rámci analýzy xenofobie vůči Romům na sociální síti jsem jako kódovací (záznamovou) jednotku zvolila příspěvek a s ním spojené komentáře na stránce Facebook. V rámci šetření tedy budou analyzovány obsahy jednotlivých příspěvků a komentářů, které na ně reagují. Vzorek, který budu analyzovat je březen 2016 na čtyřech různých stránkách. Tento měsíc byl vybrán náhodně. Profily stránek, ze kterých budu čerpat, byly vybrány na základě množství počtu sledovatelů. Dále byly rozděleny do dvou skupin a to do skupiny zpravodajské a neziskové. Z těchto příspěvků nasbírám data o aktivitě na těchto stránkách a posléze vyvodím odpovídající výsledky.

Základní kategorie, které byly v analýze zkoumány, jsou samostatné funkční prvky sociální sítě Facebook, spojené s aktivitou správců stránek a jejich čtenářů.

- Téma článků
- Téma komentářů pod článkem
- „To se mi líbí (likes)“ u jednotlivých článků
- „To se mi líbí (likes)“ u jednotlivých komentářů
- Počet sdílení příspěvku
- Počet výskytu xenofobně orientovaných příspěvků
- Pohlaví uživatele
- Emocionalita komentářů (počet kladně, záporně a neutrálně laděných komentářů)

Tab. č. 1 – Tabulka transformace hlavního cíle a dílčích cílů

Hlavní cíl:	
Hlavním cílem výzkumu je analyzovat a popsat výskyt protiromského xenofobního materiálu na sociální síti Facebook.	
Dílčí cíle	Základní kategorie (indikátory)
DC1: Zjistit, jaká témata můžeme na sociální síti Facebook najít.	- Téma článků - Téma komentářů pod článkem
DC2: Zjistit, jaký typ příspěvků vzbuzuje xenofobní reakce a zkoumat, jaké jsou na ně odezvy.	- „To se mi líbí (likes)“ u jednotlivých článků - „To se mi líbí (likes)“ u jednotlivých komentářů - Počet sdílení příspěvku - Počet výskytu xenofobně orientovaných příspěvků - Pohlaví uživatele - Emocionalita komentářů

Zdroj: Autor

Na začátku práce bych ráda napsala několik základních informací o vybraných stránkách.

- HateFree Culture

Projekt HateFree Culture realizuje Agentura pro sociální začleňování, jeden z oborů Úřadu vlády České republiky. Heslem této organizace je: bez násilí, bez nenávisti. Jejich hlavním cílem je právě život bez násilí a nenávisti. Z tohoto důvodu nabízí možnost nahlížet na věci z různých pohledů, hledat řešení s ostatními a především tvořit a sdílet to, na čem záleží. Na jejich Facebookové stránce sdílejí odkazy a informace, které se týkají aktuálních témat, poskytují prostor příběhům obětí, ale také útočnickům násilí z nenávisti. Cílem je vyvracet fámy a nenávistné předsudky vůči různým skupinám obyvatel a vytvořit bezpečný prostor, kde každý může projevit svůj názor. Do

diskuze se může zapojit každý uživatel, který dodržuje kodex diskutéra. Tento kodex je vložen na profilu a týká se témat jako je svoboda slova, spamování, odkazy a blokace uživatele. Celkový počet „To se mi líbí“ stránky: 54 632. (HateFree Culture, 2014)

- Romea

„Sdružení ROMEA je dobrovolným, nevládním, neziskovým sdružením občanů a právnických osob, které spojuje podpora boje proti rasismu, rozvíjení dodržování lidských práv, napomáhání k rozvoji demokracie a tolerance ve společnosti. Základním posláním je sdružovat zejména mladé občany romské a české národnosti, kteří chtějí pomáhat romskému a českému národu ke zlepšení jejich vzájemného soužití.,, (Romea.cz, 2003) Celkový počet „To se mi líbí“ stránky: 20 257.

- Časopis Reflex

Autoři časopisu Reflex ho definují jako *„týdeník zajímavých novinářských osobností a pozoruhodných autorů, týdeník s citem pro krásu, který zároveň hledá syrovou pravdu o věcech kolem nás. Reflex je obranným reflexem proti buranokracii, jež v politice i kultuře ožívuje atmosféru nesvobodných osmdesátých let minulého století. Reflex má totiž paměť. Reflex je také obranným reflexem proti korupci a klientelismu, které rozežírají stát zevnitř a v očích lidí diskreditují demokracii jako takovou. Je to občanský postoj, jenž se dá lapidárně vyjádřit slovy“ (Reflex, 2010) Na svém profilu sdílí nejen odkazy na články, ale také videa, obrázky a události na akce různého druhu. Celkový počet „To se mi líbí“ stránky: 142 823.*

- iDnes.cz

Cílem deníku je poskytnout čtenářům nejnovější zprávy z České republiky i celého světa. Na svém profilu také informují, že příspěvky, které jsou nevhodné, útočné, nezákonné, urážlivé, rasistické, vulgární, zstrašující, obtěžující, obscénní, podvodné nebo ohrožující soukromí jiných uživatelů budou odstraněny. Uživatelé, kteří opakovaně porušují pravidla, mohou být zablokováni a nebudou moci nadále přispívat na stránky. Stejně jako časopis Reflex na svém profilu sdílí články, videa a obrázky. Celkový počet „To se mi líbí“ stránky 153 631. (iDNES, 2013)

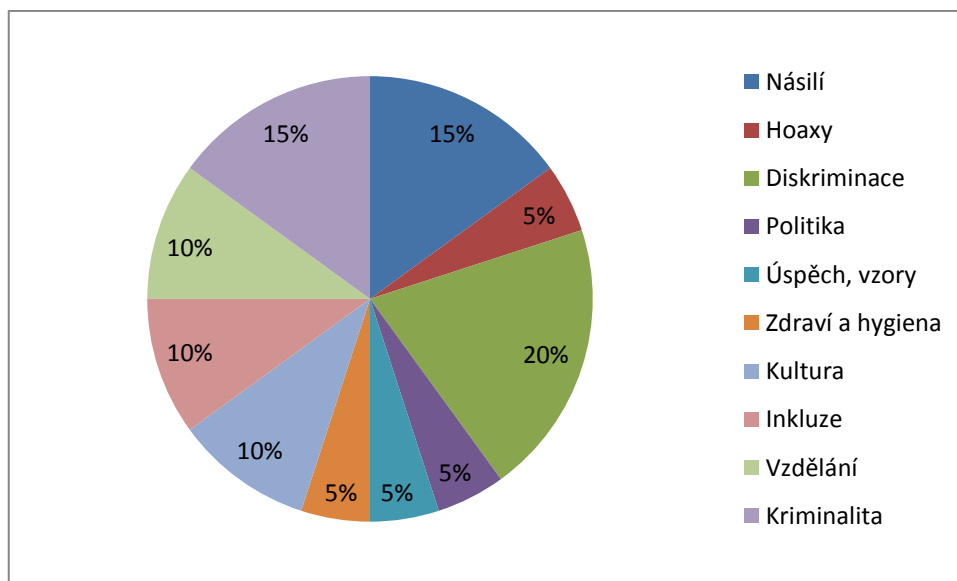
6.3 Analýza a interpretace dat

6.3.1 Celkový počet analyzovaných příspěvků

Celkový počet analyzovaných příspěvků, které stránky vyprodukovaly v průběhu měsíce března, a měli určitou vazbu s romskou tematikou, byl 19. Nejvyšší zastoupení příspěvků bylo na stránce Romea.cz. Tyto články však nebyly tolik populární a komentované jako články, které byly publikovány na zbylých třech stránkách. Pro bližší zkoumání jsem si proto vybrala šest článků, které byly v daném období nejpůvodnější. Vyhodnocení je zpracováno jednotlivě pro každou kategorii. Pro každou analýzu byl vypracován graf pro názorné zobrazení získaných výsledků. Výsledky jsou zobrazeny v procentuálním zastoupení. Všechny uvedené citace příspěvků jsou nasbírány na facebookových profilech zkoumaných stránek a ponechány v původním stavu. Pro zachování anonymity uvádím pouze pohlaví pisatele.

6.3.2 Výskyt jednotlivých témat na sledovaných stránkách

V rámci výzkumu jsem nejdříve analyzovala výskyt jednotlivých příspěvků a v návaznosti na ně témata, která se vyskytují v jednotlivých komentářích pod nimi. Jednotlivé příspěvky jsem rozdělila do kategorií podle jejich tématu. Jako první bych chtěla uvést počet zjištěných témat a jejich popularitu.

Graf 2 – Výskyt témat jednotlivých příspěvků

Témata jednotlivých článků byla ve většině případů zřejmá a lehce zařaditelná do jednotlivých kategorií. Z grafu můžeme vyčíst, že rozložení témat je různorodé. I přes to, dvě témata převládají a to téma týkající se diskriminace a násilí. Do kategorie násilí jsem zařadila příspěvky, které reagovaly na útoky vedené jak proti majoritě, tak proti minoritě. Mezi nejvíce komentovaný a sdílený příspěvek v této kategorii patřil článek, který odkazoval na statistiku, společnosti In Iustitia. Článek informoval o tom, že nejčastější oběti násilí z nenávisti jsou Romové a muslimové. Do debaty se zapojili jak běžní uživatelé, tak správce stránky. V kategorii, která se týkala diskriminace, vévodilo téma, které reagovala na odmítnutí pronajmout byt na základě romského původu. Pro lepší pochopení uvádím několik příkladů.

Muž: *„No jo ono totiž když cikán útočí na čechy tak to nikdo nedokumentuje ani neřeší ale nedej bože aby čech sáhl na cikana z toho je vždy haló. ... a chtělo by to dokumentovat útoky muslimů na evropany řekl bych že na to by vám nestačili stránky ve worldu. ..“* (Facebook, 2016)

Muž: *„Když Čech napadne cikána, je to rasismus. Když cikán napadne Čecha, je to projev národně-osvobozenického boje proti trýznitelům z majority.“* (Facebook, 2016)

Muž: *„Tohle je rasismus na ruby cigan se směje gadzo platí no za chvíli tady bude stejně druhá čistka národů tak se to bude mict vyhladit z muslimama najednou.“* (Facebook, 2016)

Muž: *„A tak se dělá s cikánama že je dítě hiperaktivní šupp sním na zvaštní školů a potom že nemají vzdělání a kdo tomu pomohl zase jenom Gadžové jen kvůli tomu že rodiče bílých nechcou abych její děti chodili z cikánama do školy a tak samo učitelé nechcou mít ve třídě romy ten rasismůs a zadržana diskriminace romů v ČR“* (Facebook, 2016)

Při analýze komentářů pod článkem jasně spatřujeme tendence napadat romskou menšinu a to převážně generalizací a poukazování na stereotypy, které jsou mezi národem pevně zakořeněné. Názory týkající se jednostranného vzorce chování (tedy oni „jiní“ to dělat můžou a je to v pořádku, u nás „normálních“ je pak stejný druh chování problém) jsou totiž pojivým vláknem většiny rasisticky směřovaných komentářů. Komentující se povětšinou cítí ukřivděný chováním českých státních úřadů. Často

poukazují na nespravedlivé jednání, které poškozují majoritu a díky antiracistickému nastavení společnosti soudí dvojím metrem.

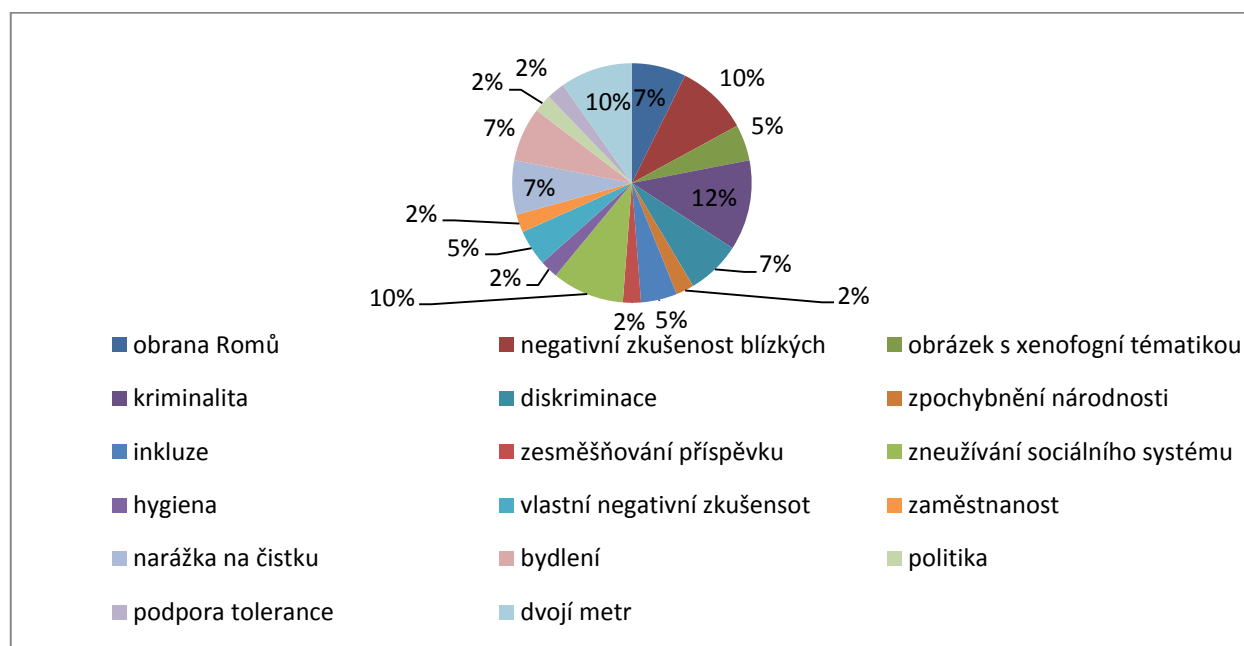
Témata u jednotlivých komentářů byla hůře zařaditelná. Kategorie jsem musela rozšířit. U uživatelů, kteří se v jedné diskusi zapojili hned několikrát, jsem do celkového počtu témat řadila pouze první komentář. Ve většině případů pak rozvíjeli svoji původní myšlenku. Nebylo je tedy, třeba zařazovat do nové kategorie. V celkovém počtu převládaly komentáře, které měly negativní charakter. Na profilech se vyskytovaly i komentáře, které měli ochránářský cíl. Pod pojmem „obrana Romů“ chápu takový druh komentáře, který se zastává práv menšiny ať již je to z řad Romů nebo majoritní společnosti. Tento typ komentáře nebyl velmi častý. Pokud se však objevil, ve většině případů ho čekala vlna protichůdných názorů, která v některých případech eskalovala až k nadávkám. Nejvíce komentářů naráželo na téma kriminality a nedodržování nastavených společenských norem a to celkem 12 %. Mezi populární komentáře, patřili také myšlenky odkazující na tzv. dvojí metr. Většinová společnost se cítí ze strany státu utlačovaná a podceňovaná. Dále se velmi často objevovaly komentáře, který byly založeny na vlastní zkušenosti či zkušenosti blízkých osob. Zejména v tomto bodě vidím největší problém. Tyto informace nejsou ničím podložené, a tudíž nevíme, zda jsou pravdivé. V mnoha případech jsou tyto komentáře nejenom nepodložené, ale taky do značné míry zkreslené. Komentující se odkazují na osobu blízkou, což může být z psychologického hlediska projekce, která slouží k obraně nepravdy. Velice mě překvapilo, že v komentářích nebylo v hojnějším počtu zmíněno téma zaměstnanosti, které je stále aktuální. Jako příklad si dovoluji uvést několik komentářů, které se objevily v diskuzích.

Muž: *„Hahaha to jsme se tedy zasmáli.Poslouchači jsou za smích placeni a nebo berou nějaké drogy?Víte,nejvíc "plnou hubu keců" mají ti,kteří nikdy nezažili žádný negativní zážitek s romy..ale to,že něco nezažiji,neznamená,že to neexistuje.Myslím,že toto téma absolutně není na místě zlehčovat,vzhledem k tomu jak tragická je realita“* (Facebook, 2016)

Muž: *„Třeba nechce pronajmout čistě na základě špatných zkušeností. Co je vám vůbec do toho?“* (Facebook, 2016)

Žena: „jenomže čerpat z vlastních zkušeností je přinejmenším rasistické, dokud osobně nepoznáte všech cca 300.000 romů co zde žijí, tak se vždy najdou lidé s výkřikem "kolektivní vina, fujky, hanba!" na rtech“ (Facebook, 2016)

Žena: „za svůj dosavadní život mám nesrovnatelně víc negativních zážitků s Čechy než s Romy a to jsem bydlela ve městech, která jsou vysokým výskytem Romů proslulá, takže asi tak“ (Facebook, 2016)

Graf 3 – Typy komentářů pod příspěvky

6.4 Čtenářská odezva

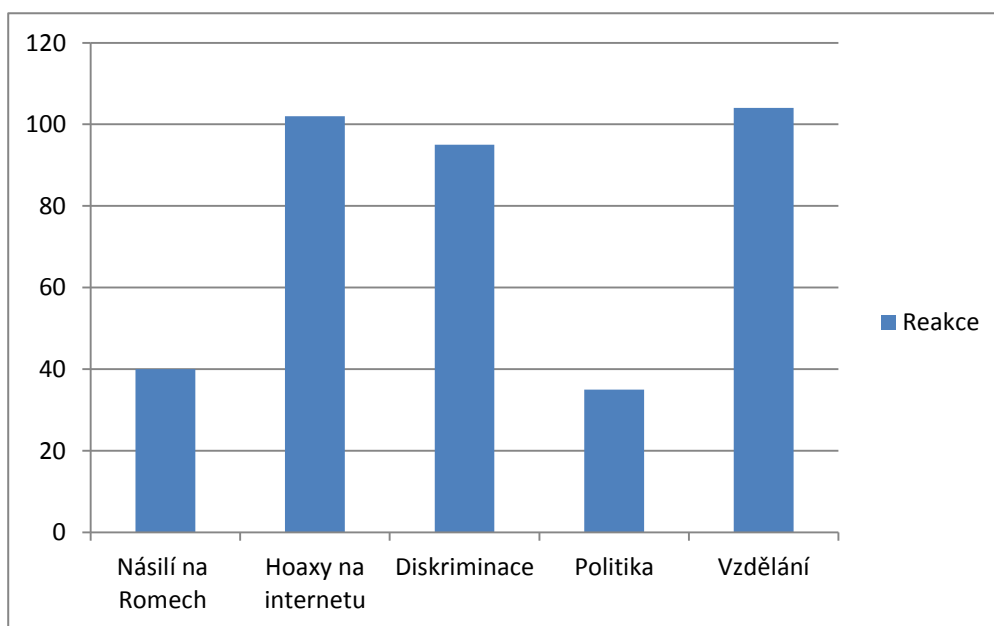
Mezi možnosti, které má uživatel při interakci s příspěvkem, jsou sdílení, komentář a označení „to se mi líbí“. V poslední sekci dnes Facebook nabízí také sadu s emoticon obrázky. V analýze byly zaznamenány všechny tyto hodnoty.

6.4.1 „To se mi líbí“ u jednotlivých článků

O příspěvky mělo zájem celkem 376 lidí. Největší zájem vzbudilo téma vzdělání. Svoji reakcí o tento článek projevilo zájem celkem 104 uživatelů. Článek zveřejnila stránka

Romea.cz. Článek nesl titulek, Romští rodiče si uvědomují význam vzdělání svých dětí. Na druhém místě se umístilo video, které reagovalo na hoaxy, které putují na internetu. Reagovalo na něj celkem 102 uživatelů. Nejmenší oblibu vzbudil článek, který reagoval na politickou situaci. Článek informoval o nárůstu radikalizace v politickém spektru. Z výsledků můžeme vyvodit, že lákavější jsou témata, která jsou lidem blízká a setkávají se s nimi v každodenním životě. Ačkoliv je radikalizace politického spektra závažná, netýká se čtenářů osobně. Nepřipisují mu tedy takový význam. Reakci o něj projevilo pouze 35 lidí. I přes to však uvádím příspěvek, který reagoval na zmíněné téma.

Muž: „nemám rád nácky, ale asi si budeme muset vybrat, buď někýho takovýho fašistickýho zmrda nebo ty zlodějský kurvy, co rozkradly stát a kvůli kterejm zdechneme hladem, a pak cikáni budou tancovat na našich mrtvolách . Nevím jak Vy, ale já zdechat hladem nehodlám, prej je to hnusná smrt ....“ (Facebook. 2016)

Graf 4 - Reakce uživatelů u příspěvků

6.4.2 „To se mi líbí“ u jednotlivých komentářů

Po důkladném pročtení všech komentářů jsem zjistila, že největší počet „To se mi líbí“ se nachází u komentářů, které mají něco společného s násilím a neprávem. Jako u

předchozích částí jsem vytvořila kategorie dle oblíbenosti. V diskuzích byli aktivní jak účastníci majority, tak minority. Na prvním místě se s největším počtem likes umístilo fyzického násilí. Komentáře s tímto obsahem vzbudili největší ohlas. Hlavní myšlenka těchto příspěvků byla urážlivá a vulgární. Těsně za ním se znovu umístilo uplatňování „dvojího metru“. A to zejména v oblasti trestných činů, státní sociální podpory a bydlení. Pod tento pojem spadají případy, kdy jsou příslušníkům romské menšiny za stejné prohřešky určovány nižší tresty a lepší podmínky než většinové populaci. Na bezpráví a dvojí zacházení však v některých příspěvcích poukazovali i sami Romové. Ti se však účastnili diskuzí jen v malém počtu.

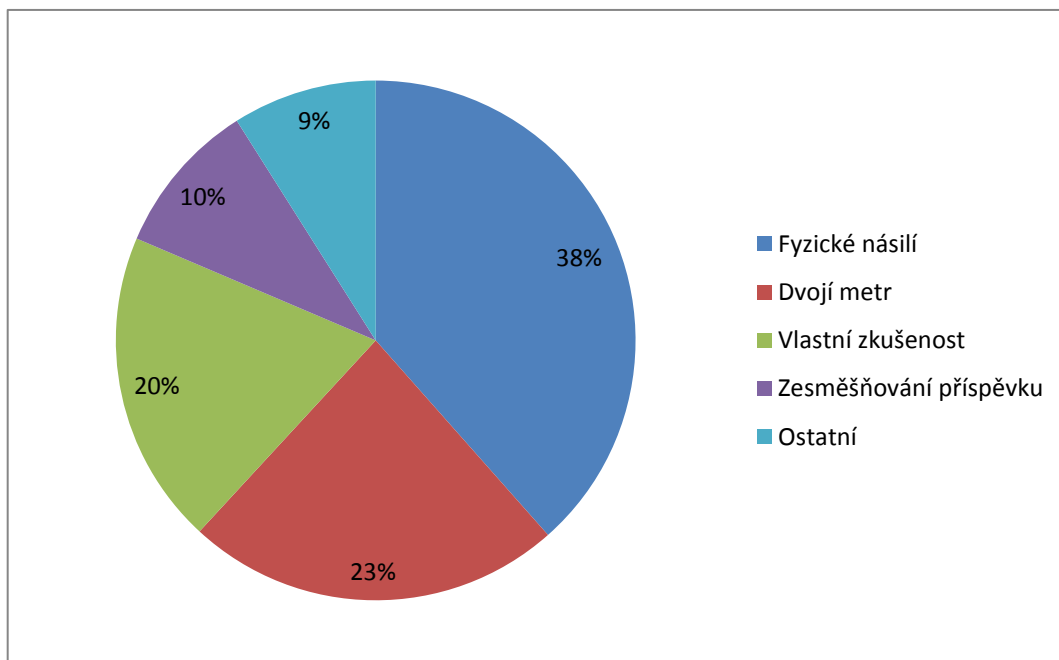
Muž: „*Tak to je výsměch celé romské komunitě !!!!! Za vraždu podmínky!???? To je vidět jak se v ČR soudí!!!! Zákony platí pro každého jen pro někoho jinak!!!!!! Je mi z toho na zvracení!!!!!! Hnus !!!!!*“ (Facebook, 2016)

Muž: „*Je "obdivuhodný" jak je ok dělat statistiky trestný činnosti spáchaný na romech, ale přitom je nevhodný dělat statistiky trestný činnosti spáchaný romy. Dvojí metr...opět.*“ (Facebook, 2016)

Na třetím místě se umístily komentáře, které byly podloženy na základě vlastní zkušenosti či zkušenosti osoby blízké. A na poslední místo se zařadilo zesměšňování příspěvku. Oblíbenosti se také těšily komentáře, které útočily na autory článku a organizace, které ho publikovaly.

Muž: „*Asi dost hulí...když pišou takové hovadiny.*“ (Facebook, 2016)

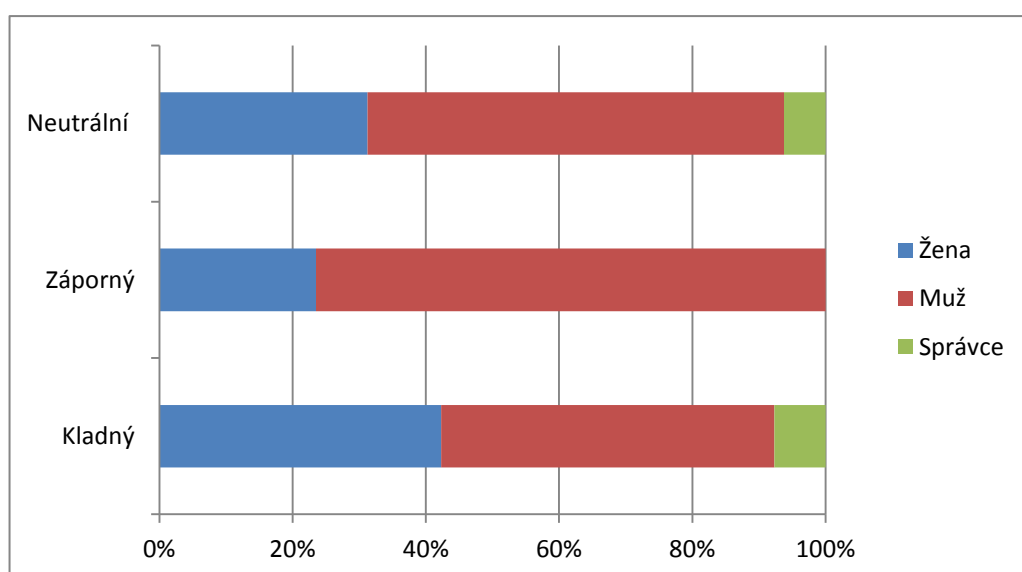
Žena: „*HFC kdo vás prosím platí za tyhle žvásty..*“ (Facebook, 2016)

Graf 5 – Reakce uživatelů u komentářů

6.4.3 Nositel informace

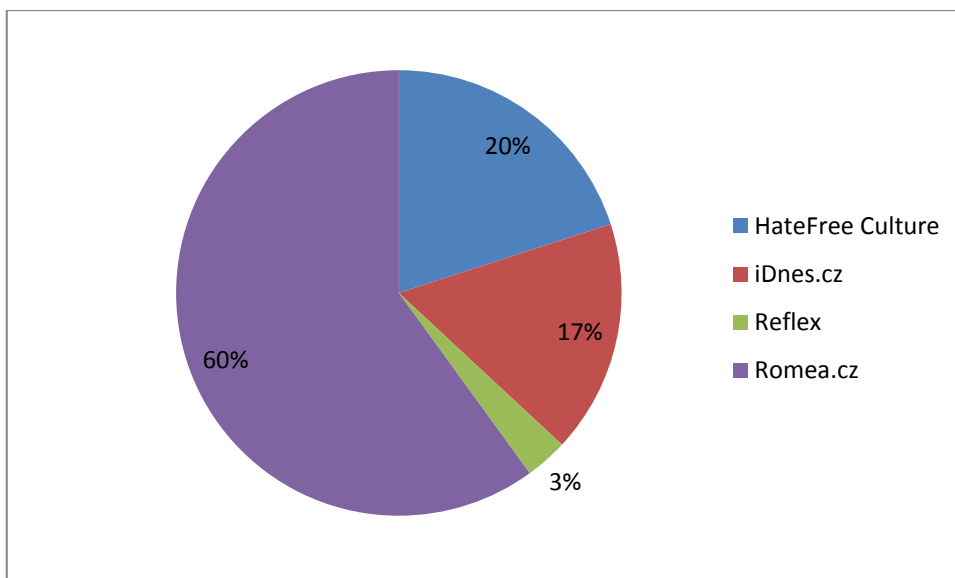
Dále jsem se zaměřila na analýzu nositelů informací v komentářích, tedy na osoby a instituce, které se zapojili v jednotlivých diskuzích. Z analýzy vyplynulo, že mnohem aktivnější jsou muži. Ženy se účastí méně, pokud se však účastní, jejich komentáře mají ve většině případů kladný charakter. U mužů převládá záporný typ příspěvků. Ve zkoumaném vzorku se správci stránek téměř neangažovali a nechali diskuzi volně plynout.

Graf 6 – Genderové rozložení

6.4.4 Počet sdílení příspěvků

Pokud nás nějaký článek, obrázek či video zaujme, můžeme ho pomocí tlačítka sdílet přidat na vlastní zeď-profil. Je to další z ukazatelů, který napovídá o oblíbenosti. Při zkoumání profilů jednotlivých stránek jsem zjistila, že ačkoliv se jedná o stejný měsíc, žádná stránka nepublikovala stejnou zprávou.

Graf 7 – Sdílení příspěvků na jednotlivých stránkách

Z grafu vyplývá, že nejčastěji byly sdíleny příspěvky, které publikovala stránka Romea.cz. Tento fakt naznačuje, že se články týkaly aktuálních témat, která sledovatele zajímají. Mezi články, které byly v tomto měsíci nejvíce sdíleny, patřily následující. Zpráva, která se týkala trestu pro pachatele, kteří zaútočili na romského mladíka a lepší uvědomění rodičů v oblasti vzdělávání svých dětí. Na druhém místě s 20 % se umístila stránka HateFree Culture, která se zabývala hoaxy na internetu a přišla se statistikou, která informovala o násilí spáchaném na menšinách.

Shrnutí výzkumné části

Na základě analýzy získaných informací jsem zjistila, že výskyt protiromského xenofobního materiálu je na sociální síti Facebook častý. V souvislosti se xenofobií se v příspěvcích často mísí dvě témata. A to téma protiromské s tématem uprchlické krize. Téma Romů je z většiny negativní a velmi silně stereotypní. Snaha o změnu pohledu na romské obyvatelstvo je masově odmítána. Většinová populace stále dělí soužití s Romy na společnost „my“ a „oni“. Z výzkumu také vyplynulo, že je výskyt jednotlivých témat na sociálních sítích nesynchronizován. Na zpravodajských stránkách převládaly výlučně články s negativním charakterem. Na druhé straně stránky neziskových organizací, informovaly také o zájmech a úspěších romského obyvatelstva. Cílem prvního dílčího cíle bylo zjistit, jaká témata můžeme na sociální síti Facebook najít. Z výzkumu také vyplynulo, že mezi nejčastější témata patří násilí spáchané na Romech, nepravdivé zprávy tzv. hoaxy, vzdělání, diskriminace a politika. Největší oblibě se těší příspěvky s tématem fyzického násilí. Komentáře s tímto obsahem vzbuzují velký zájem a jsou prvotním impulzem pro rozsáhlou diskuzi. Největší oblíbenosti na základě počtu „to se mi líbí“ se těší komentáře, které mají urážlivý a vulgární podtext. Xenofobní reakce vyvolává také téma, které jsem označila jako dvojí metr. Většinová společnost se cítí ze strany státu utlačovaná a to jak ze strany trestů tak odměn. Autoři negativních příspěvků nejčastěji argumentují v diskuzích jak sami tvrdí na základě vlastní zkušenosti, respektive zkušenosti jiných blízkých osob. Negativní zprávy jsou často šířeny formou hoaxů, které putují po internetu.

Závěr

Tématem bakalářské práce byla xenofobie vůči Romům na sociálních sítích. Teoretická část se skládá z pěti hlavních kapitol, ve kterých jsem se věnovala hlavně definování důležitých pojmů a popsání všech skutečností, které se k tématu práce vztahují. Pro větší přehlednost a lepší orientaci jsem kapitoly dělila tematicky na další podkapitoly. V první kapitole jsem stručně popsala základní pojmy, které se xenofobie a rasové nesnášenlivosti na internetu týkají. V druhé části jsem se zaměřila na zařazení Romů do historického rámce. Pokud chceme s romskou komunitou pracovat, musíme pochopit jejich vývoj, kulturu a zvyky. V krátkosti jsem se také zaměřila na multikulturní výchovu, která s tématem xenofobie úzce souvisí. Děti by měly být seznámeny s kulturními a sociálními odlišnostmi mezi lidmi. Měly by si vytvářet vlastní názory a postoje na základně neutrálních informací. Popsala jsem také to, co se pod pojmem sociální síť skrývá. V předposlední kapitole teoretické části jsem se věnovala samotnému Facebooku. Co nám nabízí za možnosti, ale také za nástrahy a jak se proti nim můžeme bránit. Na závěr jsem rozebrala pojem kyberkriminality. Kyberkriminalita označuje páchaní trestné činnosti za použití počítače. Je to jev poměrně rozsáhlý, který obsahuje prakticky jakoukoliv trestnou činnost, která se odehrává na internetu.

Dále následovala metodická část, kterou tvoří výzkumné šetření. Jako hlavní cíl jsem si stanovila analyzovat a pospat výskyt protiroského xenofobního obsahu na sociální síti Facebook. Pro tento účel jsem si zvolila obsahovou analýzu. Obsahová analýza je definována jako objektivní metoda analýzy sdělení. Tato metoda mi umožnila zkoumat několik stránek současně ve stejném časovém horizontu. Poskytla mi také různorodou škálu uživatelů a odpovědí ze kterých jsem mohla analyzovat výsledky.

Na základě získaných dat vyplynulo, že se na sociální síti Facebook se objevuje xenofobně orientovaný obsah. Tento obsah není orientován pouze na romskou komunitu, ale také na ostatní menšiny. Zjistila jsem, že mezi nejčastější témata patří: násilí spáchané na Romech, nepravdivé zprávy tzv. hoaxy, vzdělání, diskriminace a politika. Mezi nejčastější argument, který uživatelé používají, patří vlastní zkušenost respektive zkušenost blízkých osob. Z výzkumu také vyplynulo, že na urážlivý komentář často reaguje řada uživatelů. Ve většině případů nevhodný obsah dále rozvíjí a podporují jeho myšlenku. Z šetření se také ukázalo, že aktivnější na sociálních sítích

jsou muži. Muži mají také vyhranější postoje a nebojí se použít vulgarismus. Z výsledku výzkumného šetření jsem zjistila, kolik urážlivého obsahu se na facebookových stránkách nachází. Z analýzy také vyplynulo, že urážlivé napadající komentáře často vůbec nekorespondují s tématem článku, pod který jsou uváděny. Tyto komentáře se často objevují na facebookových profilech zpravodajských webů. Po podrobném zkoumání českého online prostředí bych ráda poukázala na fakt, že se jedná o komplexní problém, který nespátřujeme pouze na sociálních sítích. Napříč společností se v poslední době šíří velice vyhraněné rasistické chování, které je podporováno anonymitou internetu. Tato problematika by se měla řešit komplexně. Jednak navrhuji, aby byl virtuální prostor více kontrolován. Buď ze strany státu v návaznosti se vznikem nového Centrem proti terorismu a hybridním hrozbám, které v současné době jedná s navázáním spolupráce s Facebookem, popřípadě nějakou nevládní organizací. Jako inspirace by nám mohlo sloužit Německo, kde tamější vláda neustále zvyšuje tlak na sociální sítě. Pokud správci sítí důsledně nemažou protiprávní příspěvky, hrozí jim pokuta v přepočtu více než jedna a čtvrt miliardy korun. Dále by měl stát neustále a systematicky pracovat na začleňování Romů do společnosti. Statutární orgány by měl dlouhodobě pracovat na dílčích krocích, které by pomohly lepšímu vnímání Romské komunity

Romové jsou lidé jako kteříkoliv jiní, jejich situace a soužití s nimi není všude ideální, ale tento problém je třeba řešit systémově a ne pomocí smyšlených příběhů rozdmýčovat nenávist. Je důležité naučit se vnímat Romy s ohledem na jejich kulturu a historický vývoj. Na druhé straně i sami Romové musí přijmout všeobecná pravidla a standardy společnosti. Gabriel Monod napsal, že osud člověka, ani jeho povinnosti nestojí nikde napsány. Je pouze na něm, aby si zvolil mezi říší světla a temnoty.

Bakalářská práce může sloužit jako podpůrný informační materiál, pro organizace v sociálních službách, které si spravují vlastní profil na Facebooku a setkávají se s nenávistným obsahem, který může vést až k trestně právním činům.

Seznam použitých zdrojů

Literatura

BODNÁROVÁ, Daniela. *Multi kulti: menšiny v ČR: metodická příručka pro střední školy*. 1. vyd. Olomouc: Agentura rozvojové a humanitární pomoci Olomouckého kraje, 2009, 151 s. ISBN 978-80-254-5583-8.

DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. 3. vyd. Praha: Karolinum, 2000. ISBN 8024601397.

FRASER, Angus M. *Cikáni*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1998, 374 s. Dějiny národů (NLN, Nakladatelství Lidové noviny). ISBN 80-7106-212-x.

GRIVNA, Tomáš a kol. *Kyberkriminalita a právo*. 1. vyd. Praha: Auditorium, 2008. 220 s. ISBN 978-80-903786-7-4.

JANDOUREK, Jan. *Slovník sociologických pojmů: 610 hesel*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2012, 258 s. ISBN 978-80-247-3679-2.

KULHÁNKOVÁ, Hana a Jakub, ČAMEK. *Fenomén Facebook*. 1. vyd. Kladno: Jakub Čamek – BigOak, 2010. 128 s. ISBN 978-80-904764-0-0.

LHOŤAN, Lukáš. *Rozmanitostí proti předsudkům: Romové, Vietnamci, Muslimové a Ukrajinci v České republice*. 1. vyd. V Pstruží: Lukáš Lhoťan, 2012, 59 s. ISBN 978-80-9049

MCQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-200-9.

MCQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. Vyd. 3. Přeložil Marcel KABÁT, přeložil Jan JIRÁK. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-338-3.

MIOVSKÝ, Michal. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada, 2006. Psyché (Grada). ISBN 8024713624.

MUSIL, Libor. *Ráda bych Vám pomohla, ale: dilemata práce s klienty v organizacích*. Vyd. 1. Brno: Marek Zeman, 2004, 243 s. ISBN 80-903070-1-9.

NEUENDORF, Kimberly A. *The content analysis guidebook*. Thousand Oaks: SAGE Publications, 2002. ISBN 0-7619-1978-3.

SCHULZ, Winfried a Irena REIFOVÁ. *Analýza obsahu mediálních sdělení*. 3., nezměn. vyd. Přeložil Barbara KÖPPLOVÁ. Praha: Karolinum, 2011. ISBN 9788024619804.

ŠÍŠKOVÁ, Tatjana. *Výchova k toleranci a proti rasismu*. 1. vyd. Praha: Portál, s.r.o., 1998, 203 s. ISBN 80-7178-285-

ŠÍŠKOVÁ, Tatjana (ed.). *Výchova k toleranci a proti rasismu: [multikulturní výchova v praxi]*. Vyd. 2., aktualiz. Praha: Portál, 2008, 273 s. ISBN 978-80-7367-182-2.

TOLLAROVÁ, Blanka, Marie HRADEČNÁ a Andrea ŠPIRKOVÁ. *Jsme lidé jedné Země: program prevence xenofobie a rasismu*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2013, 259 s. ISBN 978-80-262-0376-6.

URBAN, Lukáš, Josef DUBSKÝ a Karol MURDZA. *Masová komunikace a veřejné mínění*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2011, 230 s. Žurnalistika a komunikace. ISBN 978-80-247-3563-4.

Internetové zdroje

Banan.cz: *Sociální sítě 3.díl, Facebook* [online]. [cit. 2016-01-27]. Dostupné z: <http://www.banan.cz/serialy/Socialni-site/Socialni-site-3-dil-Facebook>

Co je HateFree. *HateFree Culture* [online]. 2014: Agentura pro sociální začleňování [cit. 2017-01-23]. Dostupné z: <http://www.hatefree.cz/o-nas/o-hate-free>

Council of europe: *Chart of signatures and ratifications of Treaty 185* [online].

Budapest, 2001 [cit. 2016-01-01]. Dostupné z:

<http://www.coe.int/cs/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/185/signatures>

Dělení Romů. *Romové v České republice* [online]. 2000 [cit.2016-01-24]. Dostupné z: <http://romove.radio.cz/cz/clanek/18901>

DOČEKAL, Daniel. *Lupa.cz: server o českém internetu* [online]. 2015 [cit. 2016-01-27]. Dostupné z: <http://www.lupa.cz/clanky/velky-pohled-facebooku-na-ceske-uzivatele-co-maji-nejvice-v-oblibe/>

Facebook by Sabanero: *Facebook v číslech* [online]. 2016 [cit. 2017-03-08]. Dostupné z: <https://facebook.sabanero.cz/>

HOBZA, Otakar. *Gamee: Rasisti a jiná spodina na Facebooku* [online]. 2015 [cit. 2016-01-01]. Dostupné z: <http://www.gamee.cz/blogosfera/22258-rasisti-a-jina-spodina-na-facebooku>

HÜBSCHMANNOVÁ, Milena. *Kdo byli předkové Romů? Romové v České republice* [online]. 26. 2. 2000b. [cit. 10. 1. 2016]. Dostupné z: <http://romove.radio.cz/cz/clanek/18652/limit#kw>

IDNES.cz. *IDNES.cz* [online]. 2012 [cit. 2017-01-23]. Dostupné z: https://www.facebook.com/pg/iDNES.cz/about/?ref=page_internal

KRČMÁŘ, Michal. *Sociální sítě a jejich vývoj – pohled do historie* [online]. 05. 03. 2013. [cit. 2016-11-1]. Dostupné z: <http://objevit.cz/socialni-site-vyvoj-pohled-do-historie-t22280>

Ministerstvo vnitra české republiky: *Centrum proti terorismu a hybridním hrozbám* [online]. [cit. 2017-02-08]. Dostupné z: <https://www.citacepro.com/dok/gjgmaRgIIqUDeBLL>

O reflexu. *Reflex* [online]. 2010 [cit. 2017-01-23]. Dostupné z: <http://www.reflex.cz/o-reflexu>

Rasa: *Vznik a vývoj pojmu rasa*. In: Wikisofia [online]. 2015 [cit. 2016-01-25]. Dostupné z: <https://wikisofia.cz/index.php/Rasa>

Romea.cz: *přehled společnosti* [online]. 2003 [cit. 2017-01-23]. Dostupné z: https://www.facebook.com/pg/sdruzeniromea/about/?ref=page_internal

Romea.cz: *Rasismus se na sociálních sítích schovává i za humor. Provozovatel Facebooku to toleruje* [online]. praha, 2011 [cit. 2016-01-28]. Dostupné z: <http://www.romea.cz/cz/zpravy/rasismus-se-na-socialnich-sitich-schovava-i-za-humor-provozovatel-facebooku-to-toleruje>

Zákony

zákon č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů, dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/ppov/rnm/dokumenty/vladni-dokumenty/specificka-zakonna-uprava---mensionovy-zakon-16438>

zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, dostupné z: <http://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>

zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, dostupné z: <http://zakony-online.cz/?s10&q10=191>

Mezinárodní smlouvy: Všeobecná deklarace lidských práv, dostupná z: http://www.lidskaprava.cz/uploads/03_dokumenty/04_uvod/00_VDLP_UDHR-.pdf

Seznam grafů

Graf 1- Genderové rozložení na Facebooku v České republice

Graf 2 – Výskyt témat jednotlivých příspěvků

Graf 3 – Typy komentářů pod příspěvky

Graf 4 - Reakce uživatelů u příspěvků

Graf 5 – Reakce uživatelů u komentářů

Graf 6 – Genderové rozložení

Graf 7 – Sdílení příspěvků na jednotlivých stránkách

Seznam tabulek

Tab. č. 1 – Tabulka transformace hlavního cíle a dílčích cílů